

Kausaliteten mellan temperaturökning och konflikt

*Mekanismerna som förklarar sambandet i
Burkina Faso respektive Mali*

Abstract

I en allt varmare värld diskuteras klimatförändringars konsekvenser mer frekvent. Forskare har presenterat kausala samband mellan temperaturökning och konflikt. Fältet är dock fragmenterat och andra forskare har ifrågasatt dessa teorier. Framförallt mekanismerna som orsakar detta samband är särskilt omdiskuterade och utgör en teoretisk lucka i fältet. För att kartlägga vilka mekanismer som förklarar kausaliteten har en komparativ fallstudie av Burkina Faso och Mali genomförts med hjälp av Homer-Dixons modell. Denna modell bidrog med tydliga variabler och föreslog sociala, politiska och ekonomiska mekanismer att pröva för våra fall. Fallen valdes på grunder som deras sårbarhet för miljöförändringar samt lika geografiska och ekonomiska förutsättningar. Modellen var applicerbar på de valda fallen och det visade sig att samtliga mekanismer spelade roll för förekomsten av en kausalitet. Dock verkade marginalisering av grupper spela en avgörande roll för förekomsten av väpnad konflikt i Mali men en relativ avsaknad av sådan i Burkina Faso.

Nyckelord: Mali, Burkina Faso, Resursbrist, Temperaturökningar, Väpnad konflikt

Antal ord: 7265

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	3
1.1 Problemformulering.....	3
1.2 Syfte och frågeställning.....	4
1.3 Avgränsningar.....	4
2 Teori.....	6
2.1 Tidigare forskning.....	6
2.2 Homer-Dixons modell.....	7
3 Forskningsdesign och metod.....	10
3.1 Komparativ fallstudie.....	10
3.2 Definitioner av begrepp.....	11
3.2.1 ‘Vulnerability’.....	11
3.2.2 Gränsen för fattigdom.....	11
3.2.3 Väpnad konflikt.....	11
3.2.4 ‘Food Security’.....	12
3.3 Definitioner och operationalisering av modellen.....	12
3.3.1 ‘Increased environmental Scarcity’.....	13
3.3.2 ‘Decrease in economic Productivity’.....	13
3.3.3 ‘Migration, Expulsion’.....	13
3.3.4 ‘Weakened states’.....	13
3.3.5 ‘Deprivation conflict’.....	14
3.3.6 ‘Coup d’etat’.....	14
4 Konsekvenserna av torkan i Burkina Faso och Mali.....	15
4.1 Det sårbara klimatet i Burkina Faso.....	15
4.2 Klimatet och orsaken till sårbarhet i Mali.....	15
4.3 Torkan i Sahelregionen från 2010 och framåt.....	16
4.4 Politiska oroligheter i Burkina Faso.....	17
4.5 Våldsamma sammandrabbningar i Mali.....	18
5 Mekanismerna i Burkina Faso och Mali.....	20
5.1 ‘Increased environmental scarcity’.....	20
5.2 ‘Decrease in economic productivity’.....	21
5.3 ‘Migration’, ‘Expulsion’.....	21
5.4 ‘Weakened states’.....	22
5.5 ‘Deprivation conflicts’ eller ‘Coup d’etat’.....	23
6 Slutdiskussion.....	25
7 Källförteckning.....	28

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Klimatförändringar och dess konsekvenser är idag allmänt kända och vedertagna fenomen, även om framtiden är okänd. Forskning på ämnet har bidragit med starka bevis på att klimatförändringar definitivt sker, och att orsaken är temperaturökning till följd av mänsklig aktivitet på planeten i form av utsläpp av växthusgaser framförallt sedan 1950. Konsekvenserna detta får kommer att påverka jordens ekosystem, och däribland människan själv. Resultatet blir mycket troligt en värld som till följd av temperaturökningar blir både torrare och blötare på sina platser. Afrika som kontinent är särskilt sårbar för temperaturökningar då många stater dels är geografiskt utsatta men också saknar kapacitet att anpassa sig samt hantera de utmaningar klimatförändringar innebär (IPCC 2007a: 5, 21, 82, IPCC 2007b: 435).

Ur detta har en omfattande litteratur om temperaturökningar och dess konsekvenser vuxit fram. Man har framförallt intresserat sig för hur konsekvenserna av klimatförändringar påverkar människor på olika sätt. Forskare har bland annat upptäckt att temperaturökningar potentiellt kan leda till resursbrist, omständigheter som tvingar folk på flykt och möjligtvis även konflikter. Därför har klimatförändringar i allt större utsträckning blivit presenterade som säkerhetshot både globalt och för individer. Konsekvenserna av miljöförändringar har därav blivit ett populärt och välbeforskat område (Salehyan, 2008: 315-316).

En del av fältet berör kausaliteten mellan temperaturökning och konflikt, vilket forskare inte är eniga om. Vissa menar att den är starkt bevisad (Burke m.fl. 2009, Hsiang m.fl. 2013) medan andra hävdar motsatsen (Buhaug, 2010). Debatten kring detta berör kortfattat vikten av mekanismerna mellan den oberoende och beroende variabeln. Inte ens de som argumenterar för existensen av ett starkt kausalt samband kan med säkerhet förklara vad som orsakar detta samband och vidare forskning på just kartläggning av sådana mekanismer efterfrågas (Hsiang m.fl. 2013: 11-12). Det blir därav intressant att försöka förklara om, hur och varför temperaturökningar påverkar samhällen, grupper och regioner till den utsträckning att konflikt uppstår.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats blir därför att förstå mekanismerna som förklarar det eventuella sambandet mellan temperaturökning och konflikt. Eftersom flera kvantitativa studier visar att kausalitet existerar, men inte kan förklara de mellanliggande mekanismerna, vill vi utreda om och varför temperaturökning ledde till konflikt i två olika fall. Vi kommer utgå ifrån att en kausalitet finns, vilket gör att vår oberoende variabel (temperaturökning) och beroende (väpnad konflikt) är förutbestämda och mekanismerna däremellan utgör det vi vill förstå. För att kunna göra denna bedömning har vi valt två fall i Sahelregionen som är utsatta och sårbara för temperaturökningar, där det ena erfarit våldsamerhet och det andra inte gjort det i lika stor utsträckning. Frågeställningen blir därför följande:

Vilka mekanismer förklarar förekomsten av väpnad konflikt i Burkina Faso och Mali efter torkan i Sahelregionen 2010 och 2012?

1.3 Avgränsningar

Klimatförändringar påverkar jordens ekosystem och människor på betydligt fler plan än vi kan inkludera i vår uppsats. Temperaturökningar leder inte bara till torrare och varmare klimat, utan kan ha oförutsägbara och förödande konsekvenser i relation till överflöd av vatten också. Forskning visar dock att temperaturökningar definitivt påverkar den ökade förekomsten av torka genom extrema väderfenomen (Gaulter 2012). Medan vissa forskare fokuserar på temperaturökningar i sig, och andra på torka och resursbrist anser vi att det i en förlängning är del utav samma teoribildning. Eftersom en stor del av litteraturen vi berör för att besvara vår frågeställning fokuserar på effekterna av torka och dess påverkan på jordbruk när temperaturökningars konsekvenser undersöks, har vi valt samma fokus. Afrikanska stater har i stor utsträckning varit föremål för analys i sammanhang av 'environmental scarcity' på grund av generell låg utveckling, svaga stater och ekonomier beroende av jordbruk. Röster har dock höjts som ifrågasätter fältets stora fokus på sårbara och svaga afrikanska stater och föreslår inkludering av fall från andra världsdelar där samma förutsättningar och strukturer finns (Hendrix - Salehyan 2012: 6-7). Med detta i åtanke har vi avgjort att det för vår uppsats

Andrea Brodin, Ellen Edman
950512-4884, 971023-5129

är lämpligt att undersöka två fall i samma region och eftersom litteraturen är så centrerad kring Afrika ligger det i vårt intresse att välja två afrikanska stater. Vi tror nämligen att det blir intressant att försöka förklara mekanismer i fall som är relativt klassiska i litteraturen, eftersom vi anser mekanismerna utgöra en teoretisk lucka i litteraturen (Buhaug 2010: 1).

2 Teori

2.1 Tidigare forskning

Forskare har sedan en tid tillbaka åtagit sig att bevisa förekomsten av starka kausala samband mellan temperaturökning och konflikt. Stora kvantitativa studier har gjorts som sägs bevisa ett sådant samband (Hsiang m.fl. 2013, Burke m.fl. 2009). Resultaten går att koppla till neo-malthusianistiska idéer om att temperaturökningar och befolkningsökning kan leda till resursbrist som i sin tur leder till konflikt (Kaplan 1994, Homer-Dixon 1994). Även om forskningen påstås vara vedertagen samt vetenskapligt säkerställd ifrågasätts resultaten av andra forskare, vilket tyder på en fragmentering inom fältet. Dessa forskare kritiserar sättet studierna är utformade och dess beräkningar, samt menar att resursbrist snarare än konflikt, leder till samarbeten stater emellan (Gleditsch - Urdal 2002, Buhaug 2010).

Bland annat Burke (2009: 1-3) argumenterar för en kausalitet mellan temperaturökning och konflikt. Resultatet av hans beräkningar visade att en grads ökning i temperatur innebär 4% ökad risk för inbördeskrig samma år och 0,9% året efter. Detta baseras på att ökade temperaturer kan ge upphov till torka som vidare leder till en minskad produktivitet i jordbruk, där risk för konflikt är en potentiell konsekvens. Resultatet har kritiserats för att vara alltför snävt då man endast räknat år av konflikt där mer än 1000 dött. Risken finns att man missar mängder av relevant data och får ett felaktigt resultat. Buhaug (2010) har ställt sig kritiskt till kausaliteten och menar att andra faktorer spelar en större roll för uppkomsten av konflikt än temperaturökning, och lägger mer fokus på mekanismerna som kan orsaka sambandet (Buhaug 2010: 1-3).

Den största studien som gjorts på ämnet presenterade ett resultat som visade kausala samband mellan varmare temperaturer, extremt regnfall och ökat våld. Kortfattat leder varje en standardavvikelse från mediantemperatur till en ökning med 14% på våld mellan grupper (Hsiang m.fl. 2013:1). Studien använder en bred definition av våld samt data som sträcker sig över tusentals år och från hela världen. Den antas därför vara robust, heltäckande och ha bevisat ett kausalt samband. Mekanismer som kan förklara kausaliteten presenteras men

säkerställs aldrig. Denna teoretiska lucka lyfts samt efterfrågas mer forskning på. De hävdar aldrig att temperaturökning är den enda eller ens huvudsakliga orsaken till konflikt, utan lyfter den myriad av mekanismer som samverkar vid uppkomst av konflikt. Bland annat klimatmigration och grupper marginalisering lyfts (Hsiang m.fl. 2013: 11). För att förklara staters olika grad av sårbarhet för temperaturökning har framförallt torkdrabbade jordbruksberoende ekonomier presenterats som extra sårbara för våldsamma konsekvenser vid temperaturökning (Uexkull m.fl. 2016: 1).

Det växande forskningsfältet har väckt intresse i den politiska arenan och skeptikerna är nu färre än någonsin. 'Environmental scarcity' har formulerats som ett hot mot 'environmental security' av inflytelserika makthavare, företag och organisationer vilket har skapat viktig dialog om åtgärder. Att presentera 'environmental scarcity' som ett säkerhetshot har gjort forskningsfältet populärt och resulterat i sensationistiska och dystopiska framtidsvisioner för att påverka hotbilden av situationen.

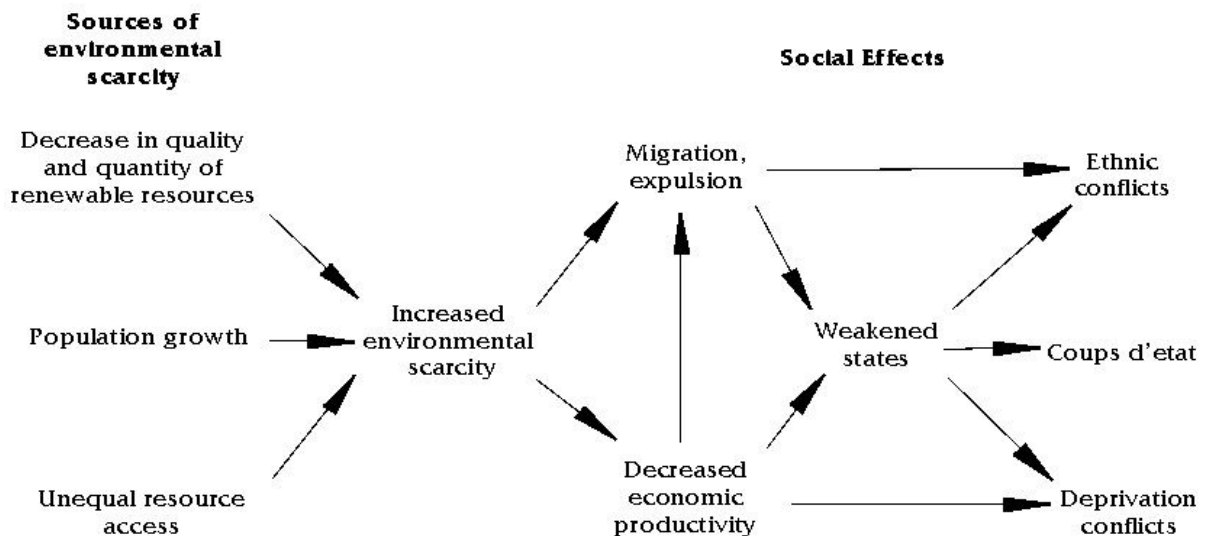
Detta har skapat intresse och engagemang i den politiska debatten om de åtgärderna som ska förhindra de förödande konsekvenserna klimatförändringar hotar med. (Benjaminsen 2008: 819-820, Salehyan 2008: 315-317).

2.2 Homer-Dixons modell

Många är överens om att klimatförändringar och konflikt kan sammankopplas, medan mekanismerna som orsakar detta är svårare att förklara. Vi har tolkat temperaturökningar och 'environmental scarcity' som del av samma teoretiska kluster, då variablerna och mekanismerna liknar varandra. Temperaturökningar inkluderas inte i modellen (Se figur 1), men är en viktig orsak till 'environmental scarcity'. Eftersom modellen erbjuder tydliga och väletablerade idéer om vilka mekanismer som förklarar varför 'environmental scarcity' kan leda till konflikt har vi valt att utgå ifrån teorin bakom den. Variablerna i modellen är applicerbara på de fall vi valt och utgör en bra grund för oss att undersöka vilka mekanismer som förklarar kausaliteten mellan temperaturökning och konflikt i nämnda fall. Den oberoende variabeln i denna modell är 'environmental scarcity' och förklaras av vissa samhällseliga och naturliga förhållanden som ökar risken för resursbrist. Den beroende är

olika typer av konflikt som förklaras av sociala, politiska och ekonomiska konsekvenser av resursbrist (Homer-Dixon 1994: 9). Vi har valt att tolka modellen som tre kluster. Det första utgör anledningar till resursbrist, medan det andra utgör de mekanismer som förklarar varför resursbrist kan leda till konflikt och det tredje utgörs av den beroende variabeln, konflikt.

Figur 1. Some sources and consequences of 'environmental Scarcity'

(Homer-Dixon 1994: 31)

Kluster ett kan operationaliseras genom att se till degradation eller tömning av resurser, ett ökat behov till följd av befolkningsökning eller en ökad konsumtion och förändringar i tillgängligheten på grund av en ojämn distribution mellan sociala grupper. När jordbruksmark som resurs blir en bristvara kan det leda till en begränsad produktion och försämrad ekonomisk tillväxt samt folkförflyttningar, vilket i sin tur kan leda till att människor får det sämre ställt, riskerar att hamna i fattigdom eller svälter. Risker är då att människor migrerar delvis på grund av att marken inte går att bruka ('push'-faktor) men även för att det finns bättre chanser till en tryggare ekonomi på platser med bättre resurser ('pull'-faktor). Både begränsad produktivitet och migration är faktorer som kan spä på redan existerande segregation i samhället såsom religion, etnicitet, klass- eller språkliga skillnader men även allmänna missnöjen. Här använder sig Homer-Dixon av teorin om "relative deprivation" för att förklara hur missnöje kan leda till konflikt. Förenklat innebär sambandet att när marginaliserade grupper upplever att de borde ha det bättre ställt än vad de har, upplever de en känsla av orättvisa. Missnöjet i sig räcker inte för att en konflikt ska utbryta, det måste

finnas någon sorts kollektiv med samhörighet av etnicitet, religion eller klass. Gruppen ska utbredd och gemensamt uppleva denna orättvisa för att man ska ta till våld mot en auktoritet. För att det ska vara genomförbart krävs 'opportunity' som innebär de rätta förutsättningarna för att genomföra ett uppror (Gleditsch - Urdal 2002: 286). Man tänker även att folkförflyttningar och minskad ekonomisk produktivitet kan skapa förhållanden som försvagar stater. Om staten redan är svag förvärras situationen ytterligare, och kan förlora kontroll över territorium samt våldsmonopol vilket skapar förutsättningar för rebeller, politiska eliter och civila att göra uppror mot statens auktoritet (Homer-Dixon, 1994: 32). Sammanfattningsvis anser Homer-Dixon att 'environmental scarcity' är en faktor som kan belasta redan sårbara stater. Svår resursbrist kan vara tillräckligt för att förändra staters agerande gällande ekonomi och politik. Det medför förhållanden som påverkar stater på alla nivåer. Från individer som tvingas bli migranter, till staters ekonomiska förutsättningar och auktoritet. Hans hypotes blir att risken för konflikt blir större och värre när resursbrist ökar (Homer-Dixon, 1994: 36).

3 Forskningsdesign och metod

3.1 Komparativ fallstudie

Då vårt syfte är att jämföra två fall med liknande förutsättningar för att se vilka mekanismer som förklarar varför konflikt uppstår till följd av varmare temperatur har vi valt att göra en komparativ fallstudie. Detta för att vi genom att jämföra de två fallen hoppas kunna urskilja vilka mekanismer som är avgörande för hur temperaturökning leder till konflikt. På så sätt ämnar vi att bidra till forskningsfältet och fylla den teoretiska luckan de obestämda och omstridda mekanismerna utgör. Vi använder oss av kvalitativ textanalys då vi är tvungna att göra tolkningar för att operationalisera vår teori, och använder oss främst av sekundära källor såsom befintlig statistik, artiklar och rapporter. För vår analys använder vi oss av en strukturerad komparativ analys när vi jämför våra fall, vilket hör ihop med tolkningarna av teorins begrepp (George - Bennett, 2004: 67-68).

Burkina Faso och Mali är grannländer, delar liknande ekonomiska och geografiska förutsättningar och har generellt sett en låg grad av utveckling. De drabbades hårt av torka både 2010 och 2012 men upplevde olika grad och typer av konflikt åren därefter (Landguiden 2017). Dessa likheter och skillnader är för oss intressanta eftersom vi vill kartlägga vilka mekanismerna som är avgörande för att kausaliteten ska finnas i två fall med lika förutsättningar.

Tidsperioden som undersöks blir på grund av det teoretiska antagandet om att temperatur ökar risken för konflikt samma år och året därefter mellan 2010 och 2015. Avgränsningen uppåt motiveras genom att det efter 2015 blir för lång tid mellan händelserna av torka och eventuella händelser av konflikt. Vi väljer att använda data fram till 2015 och inte endast till och med 2014 för att inkludera relevanta händelseförlopp i båda fallen. Vidare avgränsningar blir ett icke-fokus på det flertal islamistgrupper som utför attacker både i Mali och Burkina Faso. De är många, attackerar både civila och militär och har en muslimsk separatistisk agenda (UCDP 2016a,c,d, Landguiden 2017b). Anledningen till att vi endast nämner dem och aldrig analyserar på djupet är då vi inte hittar någon stark koppling till klimat hos grupperna, och inte heller någon geografisk anknytning till våra fall eftersom de är transnationella och opererar gränsöverskridande.

3.2 Definitioner av begrepp

3.2.1 ‘Vulnerability’

I sammanhang av klimatförändringar definierar IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) begreppet (som lättast översätts till ‘sårbarhet’) som ett systems förmåga att möta och hantera ogynnsamma konsekvenser av klimatförändringar. Ett sårbart system kännetecknas av dess exponering för hot, hur pass känsligt systemet är och förmågan att anpassa sig (IPCC 2007a: 1-22). Genom att definiera begreppet blir det tydligare att lyfta fallens sårbarhet i förhållande till klimatförändringarnas konsekvenser.

3.2.2 Gränsen för fattigdom

Enligt the World Bank Group är gränsen för fattigdom att leva på under \$1.90 om dagen (The World Bank Group 2015).

3.2.3 Väpnad konflikt

För att kunna bedöma händelser av våld i vår analys har vi valt att använda UCDPs definition av väpnad konflikt. Vi anser att databasen erbjuder en låg och användbar gräns för våld och tillförlitlig data. Väpnad konflikt innebär i detta fall 25 krigsrelaterade dödsfall i konflikt i en dyad där minst en aktör är statlig, mätt under ett kalenderår. Att dra gränsen vid 25 medför att vissa händelser exkluderas, dock måste det finnas en gräns och UCDPs definition erbjuder en vedertagen och lämplig gräns att dra för vår analys (Uppsala Universitet 2018).

3.2.4 'Food Security'

Klassificeringen IPC (Integrated Food Security Phase Classification) gör av olika faser i relation till 'food security' är ett allmänt vedertaget sätt att bedöma kriser på och vi har därför valt att använda denna definition för att kunna avgöra hur pass allvarligt torcka drabbar länder. (Se figur 2)

Figur 2

Phase		General Description
1A	Generally Food Secure	Usually adequate and stable food access with moderate to low risk of sliding into Phase 3, 4, or 5.
1B	Generally Food Secure	
2	Moderately / Borderline Food Insecure	Borderline adequate food access with recurrent high risk (due to probable hazard events and high vulnerability) of sliding into Phase 3, 4, or 5.
3	Acute Food and Livelihood Crisis	Highly stressed and critical lack of food access with high and above usual malnutrition and accelerated depletion of livelihood assets that, if continued, will slide the population into Phase 4 or 5 and / or likely result in chronic poverty.
4	Humanitarian Emergency	Severe lack of food access with excess mortality, very high and increasing malnutrition, and irreversible livelihood asset stripping
5	Famine / Humanitarian Catastrophe	Extreme social upheaval with complete lack of food access and / or other basic needs where mass starvation, death, and displacement are evident

Integrated Food Security Phase Classification, Technical Manual Version 1.1 The Food and Agriculture Organization of the United Nations. Rome. 2008. <http://www.fao.org/docrep/010/i0275e/i0275e.pdf> Hämtad 2017-12-15

3.3 Definitioner och operationalisering av modellen

Operationaliseringen av våra redan fastställda variabler blir genom vårt teoretiska antagande att undersöka ifall fallen upplevt 'environmental scarcity' och om det går, vilken typ av konflikt man kan klassa respektive lands politiska händelser som. Eftersom det är mekanismerna vi är intresserade av behöver vi även definiera och operationalisera de olika mekanismerna för att kunna placera in empirin i modellen. Det blir upp till oss att tolka då Homer-Dixon aldrig gör någon konkret definition av begreppen i hans modell. Utifrån det ställer vi sedan en fråga för att operationalisera begreppen och använda dem i vår analys. Vi har valt att utesluta en av konfliktvariablerna ur modellen, nämligen 'ethnic conflict', då den inte är applicerbar på våra fall och därmed inte tillför analysen något nämnvärt.

3.3.1 ‘Increased environmental scarcity’

Ökad brist av råvaror kan operationaliseras genom att se till degradation i jordbruksproduktion, ett ökat behov av mat till följd av befolkningsökning och en ojämn fördelning av mat (Gleditsch - Urdal, 2002: 286).

Uppstod brist på mat till följd av torka, befolkningsökning eller marginalisering?

3.3.2 ‘Decrease in economic productivity’

I tider av ‘environmental scarcity’ kan ekonomisk produktivitet minska och människors huvudsakliga ekonomiska sysselsättning bortfalla. Risken finns då att grupper ser fler fördelar i att engagera sig i våld snarare än alternativa ekonomiska sysselsättningar (Hsiang m.fl. 2013:11). Ekonomisk produktivitet verkar i detta sammanhang definieras av en grupp eller stats förmåga att bedriva jordbruk, när utkomsten av denna aktivitet minskar innebär det en lägre ekonomisk produktivitet.

Blev utkomsten av jordbruksproduktionen sämre vid torkan?

3.3.3 ‘Migration, Expulsion’

När människor utsatta för resursbrist tvingas förflytta sig av olika anledningar kan det orsaka en rad problem dit de anländer över resurser. Denna typ av migration inom eller mellan stater definieras av att resursbrist får folk att fly till följd av ‘push’- ‘pull’-faktorer (Homer-Dixon, 1994: 32).

Fick resursbrist och ‘push-pull’-faktorer människor att fly?

3.3.4 ‘Weakened states’

Utvecklingsländer som är sårbara för klimatförändringar kan bli försvagade av migration eller en försämrad ekonomi. Detta kan leda till att staten förlorar sitt våldsmonopol, kontroll över etniska rivaliteter och territorium vilket gör att förutsättningarna för att göra uppror mot staten ökar (Homer-Dixon 1994: 32) Tecken på försvagning av staten är när statliga institutioner förlorar förtroende från befolkningen och t.ex. förlorar skatteintäkter och därmed

inte kan erbjuda den 'service' befolkningen förväntar sig. Bristen på förtroende och statens brist på resurser utgör ett tomrum och 'opportunity' för grupper att göra uppror (Hsiang m.fl. 2013: 11).

Hade staten förtroende från befolkningen och resurser nog att upprätthålla kontroll över landet efter torkan?

3.3.5 'Deprivation conflict'

En konflikt som uppstår då en grupp upplever sig som marginaliserade och att de borde ha det bättre ställt än vad de har. När de då väljer att använda sig av våld för att förändra situationen för att stat eller makthavare inte lyssnar och erbjuder förändring på fredlig väg kan det klassas som 'deprivation conflict'. Detta anses endast möjligt om 'opportunity' finns och missnöjet är tillräckligt stort och utbrett inom en grupp med rätt gruppdynamiker (Gleditsch - Urdal 2002: 286).

Fanns det utbrett missnöje hos en grupp i kombination med rätt omständigheter för våld?

3.3.6 'Coup d'etat'

Det franska begreppet översätts till statskupp och innebär ett plötsligt maktövertagande genomfört av militär genom våld eller politiska åtgärder, och är vanligtvis icke-konstitutionellt (NE 2018).

Genomfördes en statskupp med våld eller politiska medel av militär?

4 Konsekvenser av torkan i Burkina Faso och Mali

4.1 Det sårbara klimatet i Burkina Faso

Då landet har ett mycket hett och torrt klimat drabbas det av återkommande torka, vilket är ett generellt fenomen för länder belägna i Sahelregionen. Rent geografiskt är de norra delarna betydligt torrare med ökenlika förhållanden medan regionerna i söder är bördigare vilket möjliggör bedrivning av jordbruk. När området drabbas av torrperioder får det förödande effekter på jordbruket. Runt två av tre Burkinier lever på landsbygden vilket gör att omkring 85% av befolkningens försörjning och uppehälle är beroende av jordbruk. Jorden tenderar att vara svår att odla då den är mager, näringsfattig och har dålig förmåga att hålla vatten. Trots detta beräknas strax under 45% av landytan kunna brukas. På grund av jordens karaktär påverkas skörd och produktion av mat i hög grad när nederbörd uteblir och Burkina Faso blir särskilt sårbar för temperaturökningar och torka (Landguiden 2017a, The World Bank Group 2018a). Statistik från 2016 visar att befolkningsökningen ligger på 3,01 %, vilket är sjätte högst i världen (World by Map 2017). Vidare lever 46% av befolkningen under gränsen för fattigdom vilket kombinerat med landets sårbarhet placerar Burkina Faso på plats 185 av 189 i UN Human Development Index (HDR 2017, The World Bank Group 2018b). Inga större etniska motsättningar finns i landet och man kan inte urskilja någon särskilt marginaliserad grupp (Landguiden 2017a).

4.2 Klimatet och orsaken till sårbarhet i Mali

Klimatet i Mali är i de norra delarna präglad av torka medan det söderut finns bördiga jordbruksmarker. Större delarna av landet är dock obrukbara på grund av ökenlandskap, endast en tjugondel av landet går att odla på. En fjärdedel går visserligen att använda för naturbruk såsom djurhållning, skogsbruk eller fiske och vattenodlingar. Då omkring 80% av befolkningen livnär sig på jordbruk, boskapshållning, fiske eller skogsbruk drabbas land och

människor hårt under torrperioder. Under torrperioderna drabbas boskapsskötseln ännu mer än jordbruket vilket varit negativt för nomadgrupperna Tuareg och Fulani. Värst drabbas den marginaliserade minoritetsgruppen Tuareg som bor i norr. Stora delar av landet har helt avfolkats då områden blivit obeboeliga på grund av torkan och folkgrupper har tvingats på flykt för att finna bättre bruksmarker (Landguiden 2017b). Statistik från 2016 visar att Malis befolkningsökning ligger på 2,96%, vilket är sjunde högst i världen, precis efter Burkina Faso (World by Map 2017). Detta trots att landet lider av en hög utvandring och dödlighet, inte minst barnadödlighet (Landguiden 2017b). Man befarar att runt 60 % av befolkningen lever under gränsen för fattigdom och när man mäter mänsklig utveckling ligger Mali på plats 175 av 189 länder (The World Bank Group 2018c, HDR 2017). 2010 levde 1,013760 Malier utomlands. De flesta har tvingats fly på grund av fattigdom, klimatförändringar eller marginalisering. 2009 skickades 405 miljoner USD tillbaka hem till Mali från diaspora utomlands (IOM 2013). Summan har ökat varje år och 2014 skickades 923 miljoner USD hem (IOM 2018).

4.3 Torkan i Sahelregionen från 2010 och framåt

Burkina Faso och Mali är del av Sahelregionen tillsammans med 8 andra länder. Regionen sträcker sig från Senegal i väst till Eritrea i öst och utgör ett bälte av torrt och kargt landskap mellan Sahara-öknen i norr och de tropiska regnskogarna i syd. Man kan även se till bältets kulturella dimension då det ligger mellan muslimsk kultur och nomadbefolkningar i norr, och inhemska stamkulturer i syd och blir därför en plats av mångfald. Flera länder i regionen har upplevt etniska spänningar, politisk oro och är på grund av det geografiska läget mycket sårbara för klimatförändringar. Området har fått stor internationell uppmärksamhet då flera förödande torrperioder drabbat miljontals människor på senare år (Suleiman 2017). Både år 2005 och 2010 har torka slagit hårt mot länderna i Sahelregionen, men drabbade Tchad och Niger värst. Man talar därför om torkan 2012 som betydligt värre och mer utbredd i hela regionen, delvis för att livsmedelspriserna har ökat betydligt sedan senaste torkan (WFP 2017). 2012 varnade Röda korset för akut hungersnöd i flera länder i Sahelregionen (Landguiden 2017b). 1,7 miljoner människor i Burkina Faso och 3 miljoner i Mali befarades vara i farozonen för 'food insecurity'. Bristen på mat nådde nivå 3 av 5 som enligt IPC

definition av Food Security innebär en mycket kritisk situation. Matproduktionen i Sahelregionen var generellt 25% lägre 2011 än året innan (The World Bank Group 2012). I Mali sjönk spannmålsproduktionen från 1716 till 996 kg/hektar mellan 2010 och 2011. Samma problem återfinns i Burkina Faso där produktionen sjönk från 1062 till 995 kg/hektar (The World Bank Group 2018a, c). Man beräknade att vid torkan 2012 kunde större delen av befolkningen i Burkina Faso täcka sina nödvändiga behov men ungefär 20% upplevde stora svårigheter att klara det. Detta delvis eftersom priserna på spannmål gick upp med 33% mellan 2011 och 2012. I Mali gjorde torkan att 3,5 miljoner malier befann sig i riskzonen för 'food insecurity' på grund av inre förflyttningar och att många befann sig på flykt i Burkina Faso och andra grannländer (The World Bank Group 2012). Man beräknar att cirka 34.000 ska ha flytt från Mali till Burkina Faso, och 100.000 till andra grannländer medan 62.000 är på flykt inom Malis egna gränser på grund av torka och konflikt sedan 2012 (Absalon - Bond (ed) 2015). Med stor internationell närvaro och stöd från bland annat UNHCR och IKEA foundation har malier i flyktingläger i Burkina Faso dock fått dugliga liv med mat, uppehälle och utbildning (Makhiawala - Clayton (ed) 2015).

4.4 Politiska oroligheter i Burkina Faso

Burkinier har sedan 2008 engagerat sig i återkommande demonstrationer mot de snabbt stigande priserna på mat, dåliga löner och dyra levnadskostnader. Antalet deltagare i protesterna började växa 2011 vilket till slut tvingade regeringen att sänka inkomstskatten på grund av det stora trycket från protesterna. 2012 varnade Röda korset för hungersnöd till följd av torkan. Det politiska klimatet var vid denna tidpunkt pressat då dåvarande president Compaoré, som blev omvald 2010, planerade att se till att posten förblev hans genom inrättandet av en senat. En sådan sades underlätta för honom att bli omvald vilket skapade stor oro och protester 2013 (Landguiden 2017a). Anledningen till detta motstånd verkar, förutom hans oförmåga att stoppa de stigande matpriserna, vara misstankar om korrruption, hans inblandning i konflikter i grannländer där han stöttat rebellgrupper och att han under sina år som president haft väldigt lite intresse i att hjälpa befolkningen ur fattigdom (Dierrie 2012). Vad som sägs vara demonstrationståget flest deltagit i på flera decennier ägde rum i början av 2014 på grund av att regeringen ville ändra författningen så att Compaoré skulle

kunna bli omvald. Den politiska oron i landet var stor och man stängde skolor och universitet i perioder för att minska risken för uppror och sammandrabbningar. Oroligheterna trappades upp och sammandrabbningar skedde i samband med att en miljon människor deltog i en protestmarsch som även resulterade i strejker runt om i landet. Upptrappningen ledde till att Compaoré flydde efter att demonstranter stormade regeringsbyggnaden dagen då nationalförsamlingen skulle rösta om författningsändringarna. Flera demonstranter ska ha skjutits ihjäl av polis i samband med detta och man satte eld på flertalet byggnader. 24 liv ska ha krävts, 625 personer skadats samt 14 byggnader förstörts (Landguiden 2017a). Enligt UCDP har dock inget våld där över 25 dödat registrerats mellan 2010 och 2015 (UCDP 2016b). Den våldsamma revolten leder till att militären tar makten och ett provisoriskt parlament upprättas tills val kan hållas. Under valåret 2015 fortsätter oroligheterna kring det presidentgarde som Compaoré skapat. Folket begär att det ska upplösas, samtidigt som man genom en ny lag utestänger alla medlemmar från det parti Compaoré är ledare för från att ställa upp i valet. Presidentgardet som består av 1200 tungt beväpnade män anklagas för att lägga sig i den provisoriska regeringens arbete och rekommenderas därför att upplösas men gör istället ett kupp försök och griper flera ministrar ur den lagliga regeringen. Militärjuntan stänger landets gränser och 10 civila ska ha skjutits ihjäl i samband med kuppen. Under 2015 pågår stridigheter mellan armén som är lojal till den lagliga regeringen och gruppen av officerare som utgör militärjuntan med tidigare chefen för Compaorés underrättelsetjänst i ledningen. Kupp makarna ger dock upp på grund av stora internationella påtryckningar och val hålls i november 2015 där en civil president utses (Landguiden 2017a).

4.5 Våldsamma sammandrabbningar i Mali

I slutet av 80-talet och början på 90-talet växte missnöje fram bland befolkningen i Mali efter att besparingsprogram framlagda av regeringen ledde till ökad arbetslöshet och höjda matpriser. Kombinerat med en problematisk jordbrukspolitik och perioder av torka kunde inte matproduktionen hålla samma takt som befolkningsökningen. I samband med detta gjorde nomadgruppen Tuareg uppror. Det slogs våldsamt ned av regeringen och tusentals tuareger tvingades fly utomlands. Flera år senare bröt stridigheter återigen ut över betesmarker och vatten. 2006 attackerade de tuaregrebeller som fanns kvar regeringsstyrkor. Det var dock

först 2011 som stridigheter verkligen upptrappades till följd av de hundratals beväpnade tuareger som återvände till Mali efter Muammar Gaddafis fall. Under 70-talet hade många tuareger tvingats fly till följd av torra och flertalet begav sig till Libyen där de fick militärträning under Gaddafis befäl och deltog i armén (UCDP 2016c). Efter Gaddafis fall begav dessa tuaregerna sig åter hemåt med hopp om att skapa en självständig stat i Malis nordliga ökenregion i ett område kallat Azawad. Denna separatistiska rebellgrupp av tuareger kallade sig för MNLA (Landguiden 2017b, Arsenault 2015). Vid samma tidpunkt hade Aqim (al-Qaida i islamiska Maghreb) kontroll över regionen. Att möjlighet fanns för denna jihadistgrupp att få fotfäste går att koppla till de klimatproblem som regionen upplevde. Då fattigdom och hunger var utbrett i norr var det lätt för jihadisterna att få anhängare i utbyte mot mat (Arsenault 2015). MNLA gick i början av 2012 till attack mot mindre städer i norr. Förutom Aqim anslöt sig även fler mindre islamistgrupper som 'Rörelsen för Enighet och Jihad i Västafrika', en utbrytargrupp ur Aqim och Ansar Dine, en utbrytargrupp ur MNLA. Dessa grupper hade jämfört med MNLA mer extremistiska visioner om en självständig stat då de var för införandet av sharialagar, vilket MNLA i huvudsak inte var (UCDP 2016e). Läget i landet blev oroligt. Regeringens oförmåga att hantera missnöjet ledde till en militärkupp ledd av MNLA tillsammans med militanta islamistgrupper. Under denna kaotiska tid hade MNLA successivt tagit över hela norra Mali. Regeringen vädjade till omvärlden efter hjälp och vid årsskiftet 2012/2013 beslöt Ecowas (Economic community of West African states) att skicka franska trupper, med godkännande från FN:s säkerhetsråd. Trupperna lyckades så småningom trycka tillbaka de islamistiska grupperna upp till bergsområdena medan tuaregerna slöt fred med regeringssidan i hopp om att i framtiden kunna uppnå ett självständigt norr för Tuareg. Sporadiska stridigheter har sedan dess utbrutit men inga större händelser har skett. Under 2014 samlades MNLA och mindre tuaregiska rebellgrupper i en paraplyorganisation kallad CMA, Azawads samlade rörelser. Dessa ingick under 2015 ett fredsavtal med regeringen och regimtrogna milisgrupper som innebar ett ökat självstyre i norr (Landguiden 2017b). Mellan 2012-2015 har 418 personer dödats i samband med strider mellan regering och MNLA/CMA. Totalt sett har 1571 personer omkommit i konflikt mellan 2010 och 2015 (UCDP 2016c,d).

5 Mekanismerna i Burkina Faso och Mali

5.1 'Increased environmental scarcity'

Uppstod brist på mat till följd av torka, befolkningsökning eller marginalisering?

Geografiskt läge, låg ekonomisk tillväxt och brist på system för att hantera torka gör att Mali och Burkina Faso kan betraktas som en sårbara stater enligt IPCCs definition av sårbarhet. Eftersom länderna går att betrakta som sårbara inför miljöförändringar och är i skeden av kraftig befolkningsökning kan man dra slutsatser om att 'environmental scarcity' förvärrades 2010 och 2012. Jordbruksproduktionen gick ned i båda länderna vilket kan kopplas till en minskad kvantitet och kvalitet av resurser. En stor befolkningsökning innebär vidare att allt fler ska dela på resurserna och många människor drabbades till följd av detta av 'food insecurity' under dessa år. Burkina Faso har dock inte i samma utsträckning som Mali haft problem med grupper som blivit marginaliserade. Man har inte sett någon noterbar ojämn fördelning av resurser mellan grupper förutom den korruption som lett till att landets politiska elit fått betydligt mer än den stora andel av befolkningen som lever i fattigdom. I Mali däremot har särskilt tuaregerna som marginaliserad grupp upplevt en ojämn fördelning av resurser då de lever i områden som drabbades hårdast av torkan. Vid torkan minskade spannmålsproduktionen mer drastiskt i Mali än i Burkina Faso. Tillsammans med att Mali har en mindre andel brukbar mark och även har marginaliserade grupper som drabbades extra hårt, skulle man kunna dra slutsatser om att Mali möjligtvis drabbades värre av torkan. I båda fall har dock en ökad 'environmental scarcity' uppkommit till följd av temperaturökning där brist på mat orsakades av torkan, befolkningsökningar och i Malis fall, en ojämn fördelning för marginaliserade grupper.

5.2 ‘Decrease in economic productivity’

Blev utkomsten av jordbruksproduktionen sämre vid torkan?

Under de torra åren gick jordbruksproduktionen ned avsevärt i de båda länderna, vilket även syns i hur matpriserna steg och levnadskostnaderna ökade. Eftersom en mycket hög andel av befolkningen är beroende av jordbruk som ekonomisk sysselsättning är det också naturligt att människor och stater beroende av jordbruk drabbas hårdast när torka försämrar eller minskar skörden. Människor i både Mali och Burkina Faso hade svårt att förse sig med tillräckligt för att täcka sina nödvändiga behov och man talar om att många människor drabbades av ‘food insecurity’, vilket sätter saker i perspektiv när så stor andel av befolkningen i båda länder lever under gränsen för fattigdom. Denna sårbarhet inför svält är en konsekvens i sig, medan den ekonomiska dimensionen av en dålig skörd också är relevant. När den ekonomiska produktiviteten i ett sårbart land minskar kan det leda till en rad konsekvenser som Homer-Dixon menar leder till konflikt. En sådan minskning påverkar ett land på flera olika plan, inte bara individer. När hela Sahelregionen med stora befolkningar förlorar en fjärdedel av matproduktionen får det rimligtvis konsekvenser. Utkomsten av jordbruksproduktionen gick uppenbarligen ned och den minskade ekonomiska produktiviteten under åren av torka gav konsekvenser för många individer i Sahel, däribland för befolkningen i Mali och Burkina Faso.

5.3 ‘Migration’, ‘Expulsion’

Fick resursbrist och ‘push-pull’-faktorer människor att fly från sina hem?

Mali har länge upplevt en hög utvandring som kan kopplas till både ‘push’-‘pull’-faktorer. Torka, brist på bruksmark och marginalisering kan ses som ‘push’-faktorer som framförallt har drivit tuareger och andra malier på flykt. Varje år ökar den summa pengar diaspora skickar till Mali, vilket skulle kunna kopplas till ‘pull’-faktorer då människor valt att fly till andra länder i tron om bättre ekonomiska förutsättningar för att kunna stödja människor i hemlandet på håll istället. Den främsta anledningen till den höga utvandringen från Mali kan dock ses som en följd av ‘push’-faktorer som torka och konflikt. Burkina Faso har till skillnad från Mali inte upplevt någon hög utvandring trots torka och dålig ekonomisk tillväxt,

utan har istället mottagit flyktingar. Man skulle därav kunna argumentera för att 'push'-faktorer som marginalisering av folkgrupp samt konflikt och våldsamheter i landet genererar fler flyktingar än klimatförändringar och dålig ekonomisk tillväxt. I Burkina Faso tycks således inte resursbrist och 'push-pull'-faktorer fått människor att fly från sina hem, till skillnad från i Mali. Konsekvenserna av folkförflyttningar sägs destabilisera områden, vilket inte riktigt går att se. Burkina Faso tog emot många flyktingar från Mali men har inte erfårit några större destabiliserande effekter, vilket förvisso kan bero på att internationella organisationer tagit hand om dessa flyktingläger. I Mali kan människor på flykt inom landet möjligtvis ha utgjort rekryteringsbas för rebellgrupper som erbjuder mat och uppehälle, och på så sätt haft destabiliserande effekter.

5.4 'Weakened states'

Hade staten förtroende från befolkningen och resurser nog att upprätthålla kontroll över landet efter torkan?

Det kan vara svårt att avgöra huruvida en stat är svag eller inte och om den är svag från början kan det vara svårt att avgöra hur den försvagats. Både Mali och Burkina Faso har erfårit en försämrad ekonomisk produktivitet i samband med torka. Befolkningen i Mali har dessutom till följd av torka och minskad ekonomisk produktivitet tvingats fly vilket sägs kunna skapa spänningar som staten upplever svårigheter att kontrollera. Även om befolkningen i Burkina Faso inte behövde fly till följd av torkan var de upprörda över de stigande levnadskostnaderna som den minskade ekonomiska produktiviteten orsakade. Matpriserna sköt i höjden och burkinier demonstrerade flitigt mot detta. Kanske var det genom generellt missnöje över matsituationen som revolten mot Compaoré började och utvecklades till politiska demonstrationer. Presidenten har utpekats som ointresserad av att hjälpa befolkningen ur fattigdom och hunger förut. Tiden före revolten kännetecknas av hur staten förlorar allt mer kontroll och blir svagare. Den växande massan av demonstranter tvingade staten att sänka skatten, vilket talar för att makten och förtroendet inte längre låg hos regeringen och att institutioner försvagats. Att en revolt där demonstranter stormade regeringsbyggnaden är möjlig talar för att staten inte längre har våldsmonopol nog för att upprätthålla ordning. Liknande brist på militär kontroll var ett faktum i Mali, även om

befolkningen utnyttjade det med olika grad av våld. Visserligen möjliggjordes attackerna utförda av MNLA genom att de fick hjälp från olika terrorgrupper och tuaregiska krigsveteraner, men den bristande kontroll staten hade över de norra delarna talar för att staten var centraliserad i syd och hade ett bristande våldsmonopol. Detta syns också i hur Mali varit ett tillhåll för olika terrorgrupper som har kunnat gömma sig där på grund av statens bristande kontroll över både rebeller och terrorgrupper. Man kan således konstatera att varken i Burkina Faso eller Mali hade regeringen förtroende från sin befolkning eller resurser nog att upprätthålla kontroll i landet efter torkan.

5.5 ‘Deprivation conflicts’ eller ‘Coup d’etat’

Fanns det utbrett missnöje hos en grupp i kombination med rätt omständigheter för våld?

Genomfördes en statskupp med våld eller politiska medel av militär?

Tuaregernas kamp för en självständig stat i norr skulle kunna kopplas till teorin om ‘relative deprivation’. De drabbades hårdast av torkan och upplevde en orättvisa regering varken lyssnade till eller lyckades utjämna. Med en stark uppfattning om den egna gruppen som utsatt och staten som tydlig förtryckare kan tuaregernas attacker placeras in under ‘deprivation conflict’. De kan också placeras under ‘coup d’etat’ då statskuppen MNLA utförde innebar att de med militära medel tillfälligt tog över makten. Konflikten i Burkina Faso är svårare att definiera. Genom att använda UCDPs gräns för konflikt på 25 döda går varken den folkliga revolten 2014 eller statskuppen 2015 utförd av presidentgardet att definiera som konflikt. Viktigt är dock att lyfta dessa händelser eftersom de involverade många människor, även om vi har i åtanke att de är alltför småskaliga för att räknas som väpnad konflikt enligt definitionen vi valt. Den folkliga revolten krävde 24 liv, vilket är precis under gränsen och vi anser det därför relevant att analysera händelserna. Teorin om ‘relative deprivation’ i Homer-Dixons modell kommer närmast att förklara revolten, men är inte heltäckande. Stigande levnadskostnader och allmänt missnöje över hur landet styrdes, tillsammans med Compaorés ovilja att hjälpa befolkningen ur fattigdom, fick många människor att reagera när presidenten ville stanna på posten ytterligare en mandatperiod. Runt en miljon demonstranter är dock inte en sammansvetsad eller marginaliserad grupp, och de gruppdynamiker som beskrivs möjliggöra konflikt är svåra att hitta hos en så diversifierad

Andrea Brodin, Ellen Edman
950512-4884, 971023-5129

grupp, även om de demonstrerar för samma ändamål. Det är därför inte helt självklart att den folkliga revolten är ett resultat av 'relative deprivation' även om dimensioner av uppfattning om utbrett missnöje fanns. Statskuppen 2015 är däremot ett relativt självklart fall av 'coup d'etat' då presidentgardet utgjordes av en grupp militärer som utförde en kupp mot den provisoriska regeringen och tillfångatog flera ministrar. 'Coup d'etat' återfinns alltså i både Mali och Burkina Faso, medan 'deprivation conflict' endast är tydligt i Mali, samtidigt som ingen av händelserna i Burkina Faso inte räknas som väpnad konflikt.

6 Slutdiskussion

Vilka mekanismer förklarar förekomsten av väpnad konflikt i Burkina Faso och Mali efter torkan i Sahelregionen 2010 och 2012?

Sett från de teoretiska antaganden vi gjort om att våld ökar året av temperaturökning, och året därefter har endast Mali bekräftat detta. Upproret i Burkina Faso skedde två år efter torkan 2012 och kopplingen blir därför otydligare. Utifrån modellen vi använt kan man argumentera för att eftersom de flesta mekanismer och variabler återfinns i större utsträckning i Mali än i Burkina Faso, kan det förklara skillnaden i förekomst av väpnad konflikt. Då 'environmental scarcity' verkar ha drabbat Mali värre och dessutom särskilt drabbat marginaliserade grupper, kan det möjligtvis förklara varför väpnad konflikt uppstått där. Trots att våld förekommit även i Burkina Faso, kan händelserna inte klassas som väpnad konflikt. Kupp försöket kunde placeras under 'coup d'état' medan 'deprivation conflicts' inte var applicerbart på upproret. Utifrån detta skulle man rent teoretiskt kunna avgöra att temperaturökningar lett till väpnad konflikt i Mali men inte i Burkina Faso. Verkligheten är dock mer komplex och mekanismerna som verkligen är avgörande är inte lika lätta att identifiera. En väsentlig skillnad mellan fallen är förekomsten av marginaliserade grupper. Tuaregerna kan betraktas som en sådan grupp och vid torrperioderna drabbades de extra hårt av 'environmental scarcity' vilket kan ha förvärrat konfliktgenererande mekanismer. Hur det kunde leda till konflikt berodde troligtvis på att staten sedan ett tag tillbaka haft mycket dålig kontroll över de norra delarna på grund av olika islamistgruppers aktivitet där. Man kunde därför lättare samordna och rekrytera soldater i området. Vidare är även de hemkomna tuareger som stridit i Libyen och islamistgruppernas anslutning i striderna en förutsättning eller 'opportunity' för att föreställningarna om den egna gruppen som särskilt utsatt ledde till väpnad konflikt. Punkten om migration är inte lika självklar. Man kan absolut avgöra att de hemkomna tuaregerna som tidigare migrerat och radikaliserats i Libyen förvärrade situationen medan utkomsten av konflikt inte direkt påverkades av att folk flydde efter torkan. Varken flyktingar inom landet i Mali eller de som anlände till Burkina Faso ska ha destabiliserat etniska konflikter vilket modellen förutspår. Däremot kan man koppla matbristen och den minskade ekonomiska produktionen till att många tuareger på flykt såg större chans i att förse sig med mat genom att ansluta sig till terrorgrupper eller MNLA. Staten försvagades även i Burkina

Faso vilket bevisligen ledde till oroligheter, om än begränsade sådana i jämförelse med stridigheterna i Mali. Anledningen till det mindre storskaliga våldet kan absolut vara att landet skonades från de värsta konsekvenserna av torkan och att det inte fanns någon sammansvetsad marginaliserad grupp som på grund av orättvisor ville göra uppror. Både i Mali och Burkina Faso var roten till konflikt motstridiga politiska viljor. Demonstrationerna i Burkina Faso var dock ytterligare på så sätt att demonstranterna endast krävde att Compaoré avgick, även om det också handlade om stigande levnadskostnader. Statskuppen var även den politisk, eftersom den handlade om det kommande valet. I Mali innebar tuaregernas mål förändring i statsskickets grundvalar och bildandet av en egen självständig stat, även om de inte, som andra grupper i Mali, ville införa sharialagar. Det är viktigt att göra åtskillnad på politiska demonstrationer samt statskupper som aldrig resulterade i 25 döda och de våldsamma sammandrabbningar som skedde i Mali, som dessutom hade större mål än att få en president att avgå. Konflikterna är inte av samma natur, även om missnöje uppstod till följd av torkans konsekvenser i båda fallen. För även om man förutsätter att Mali och Burkina Faso erfor lika mycket 'environmental scarcity' efter torkan, varpå 'economic productivity' minskade och staterna försvagades, så verkar tuaregernas utsatthet vara avgörande för utkomsten. Att deras utsatthet och upplevda förtryck sedan ledde till väpnad konflikt förklaras genom att kringliggande omständigheter skapade de rätta förutsättningarna och 'opportunity' för tuareger att föra våld mot staten med mål att upprätta en självständig stat. Detta hade inte varit möjligt utan statens försvagning till följd av terroristgruppernas aktivitet i området, hemkomna radikaliserade tuaregsoldater och den omfattande bristen på mat och ekonomisk sysselsättning som gjorde att man kunde rekrytera soldater bland de som drabbades hårdast av torkan. I Burkina Faso fanns inte dessa fenomen i lika stor utsträckning, staten var försvagad men hade jämförelsevis mer kontroll. Demonstranterna var inte någon specifikt utsatt grupp som delade föreställningar om grupptillhörighet. Inte heller var de separatistiska utan ville endast se Compaoré avgå. De såg i första hand demonstrationer som metoden för att uppnå sitt mål snarare än våld. Viktigast av allt är dock att 'opportunity' aldrig fanns i tillräckligt hög utsträckning för att demonstrationerna eller statskuppen skulle leda till väpnad konflikt.

Man kan alltså säga att torkan i en förlängning skapade omständigheter som förvärrade situationen i de båda länderna men där Mali visar en tydligare kausalitet mellan varmare

temperatur och konflikt. Mekanismerna i Homer-Dixons modell förklarar detta samband i en viss mån, speciellt genom 'weakened state' och 'decrease in economic productivity'. Att 'migration, expulsion' och 'ethnic conflicts' inte förklarade lika mycket i fallen vi valt kan bero på fallen i sig. Eftersom modellen är generell och relativt bred är det naturligt att det inte går att dra kopplingar till varje del av den. Att flera av mekanismerna fanns i båda fallen försvårar vår slutsats, även om de förekom i olika grad, eftersom det blir svårare att avgöra exakt vad som avgjorde förekomst respektive avsaknad av väpnad konflikt. Vad som dock skilde dem åt var marginaliseringen av grupper. Någonstans får man då anta att detta tillsammans med förutsättningar som kan kopplas till 'opportunity' var de mekanismer som förklarar varför väpnad konflikt uppstod i Mali men inte i Burkina Faso. Avslutningsvis är resultatet vi presenterat inte nödvändigtvis något att dra ytterligare slutsatser utifrån i relation till andra fall då vi erkänner varje falls unika komplexitet. Däremot tror vi att det är ett viktigt bidrag till att kartlägga de mekanismer som spelar en avgörande roll när kausalitet mellan varma temperaturer och konflikt diskuteras.

7 Källförteckning

Artiklar

Benjaminsen, Tor A. (2008). "Does Supply-Induced Scarcity Drive Violent Conflicts in the African Sahel? The Case of the Tuareg Rebellion in Northern Mali". *Journal of Peace Research*. vol 42. No 6. pp 819-836

Buhaug, Halvard (2010). "Climate not to blame for African civil wars". *Proceedings of the national academy of science*. Vol 107. No 38.

Burke, Marshall B. - Miguel, Edward - Satyanath, Shanker - Dykema, John A. - Lobell, David B. (2009). "Warming increases the risk of civil war in Africa". *Proceedings of the national academy of science*. Vol 106. No 49.

Gleditsch, Nils P. - Urdal, Henrik (2002). "Ecoviolence? Links between population growth, environmental scarcity and violent conflict in Thomas Homer-Dixon's work". *Journal of international affairs*. Vol 56. No 1.

Hendrix, Cullen - Salehyan, Idean (2012). "Research Brief no. 3 – April 2012. Climate Shocks and Political Violence: Beyond Scarcity, Beyond Africa". *Climate Change and African Political Stability*.

Homer-Dixon, Thomas F. (1994). "Environmental scarcities and violent conflict". *International Security*. Vol 19. No 1. pp 5-40

Hsiang, Solomon M. - Burke, Marshall - Miguel, Edward (2013). "Quantifying the Influence of Climate on Human Conflict". *Science*. Vol 13.

Kaplan, Robert D. (1994). "The coming anarchy". *The Atlantic*. Vol 17. No 2.

Salehyan, Idean (2008). "From Climate Change to Conflict? No Consensus Yet". *Journal of Peace Research*. Vol 45. No 3. pp 315-326

Uexkull, Nina - Croicu, Mihai - Fjelde, Hanne - Buhaug, Halvard (2016) "Civil conflict sensitivity to growing-season drought". *Proceedings of the national academy of science*. Vol. 113. No. 44. pp 12391–12396

Kapitel ur böcker

George A.L., Bennett A. 2005 "The method of Structured, Focused Comparison" i George A.L., Bennett A. (red.) *Case Studies and Theory Development in the Social Sciences*. Cambridge: MIT Press s.67-124

Elektroniska artiklar

Absalon, Paul - Kate Bond (ed) (2015) "Malian refugees in Burkina Faso restore their lives building on their traditional skills". *UNHCR*. 9 Oktober.

<http://www.unhcr.org/news/latest/2015/10/5617d89d6/malian-refugees-burkina-faso-restore-lives-building-traditional-skills.html> (Hämtad 2017-12-27)

Andrea Brodin, Ellen Edman
950512-4884, 971023-5129

Arsenault, Chris (2015) "Drought, expanding deserts and 'food for jihad' drive Mali's conflict". *Reuters*. 27 April.

<https://www.reuters.com/article/us-climatechange-mali-conflict/drought-expanding-deserts-and-food-f-or-jihad-drive-malis-conflict-idUSKBN0N116M20150427> (Hämtad 2017-12-21)

Dörrie, Peter (2012) "Burkina Faso: Blaise Compaoré and the politics of personal enrichment". *African Arguments*. 15 Augusti.

<http://africanarguments.org/2012/08/15/burkina-faso-blaise-compaore-and-the-politics-of-personal-enrichment-by-peter-dorrie/> (Hämtad 2017-12-26)

Gaulter, Steff (2012) "Analysis: Understanding the Sahel drought". *Aljazeera*. 22 Juni.

<http://www.aljazeera.com/indepth/spotlight/saheldrought/2012/06/2012616174721352901.html>
(Hämtad 2017-12-15)

Makhiawala, Altaf - Clayton Jonathan (ed) (2015). "Refugee self-reliance in Africa boosted by IKEA Foundation support". *UNHCR*. 9 Juli.

<http://www.unhcr.org/news/latest/2015/7/559e919f9/refugee-self-reliance-africa-boosted-ikea-foundation-support.html> (Hämtad 2017-12-27)

Suleiman, Muhammad Dan (2017) "Sahel region, Africa". *The conversation*. 28 Februari.

<https://theconversation.com/sahel-region-africa-72569> (Hämtad 2017-12-16)

Webbsidor

IOM - International Organization for Migration (2018) "Mali".

<https://www.iom.int/countries/mali> (Hämtad 2017-12-26)

Landguiden (2017a) "Burkina Faso"

<https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/afrika/burkina-faso/> (Hämtad 2017-12-15)

Landguiden (2017b) "Mali".

<https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/afrika/mali/> (Hämtad 2017-12-15)

The World Bank Group (2015) "FAQs: Global Poverty Line Update".

<http://www.worldbank.org/en/topic/poverty/brief/global-poverty-line-faq> (Hämtad 2017-12-17)

The World Bank Group (2018a) "Burkina Faso Dashboard, Impacts & Vulnerabilities".

http://sdwebx.worldbank.org/climateportal/countryprofile/home.cfm?page=country_profile&CCode=BFA&ThisTab=ImpactsVulnerabilities (Hämtad 2017-12-15)

The World Bank Group (2018b) "Burkina Faso Dashboard, Overview"

http://sdwebx.worldbank.org/climateportal/countryprofile/home.cfm?page=country_profile&CCode=BFA (Hämtad 2017-12-15)

The World Bank Group (2018c) "Mali Dashboard, Impacts & Vulnerabilities".

http://sdwebx.worldbank.org/climateportal/countryprofile/home.cfm?page=country_profile&CCode=MLI&ThisTab=ImpactsVulnerabilities (Hämtad 2017-12-15)

UCDP - Uppsala Data Programme (2016a) "AQIM".

<http://ucdp.uu.se/#actor/539> (Hämtad 2018-01-03)

Andrea Brodin, Ellen Edman
950512-4884, 971023-5129

UCDP - Uppsala Data Programme (2016b) "Burkina Faso".
<http://ucdp.uu.se/#country/439> (Hämtad 2017-12-22)

UCDP - Uppsala Data Programme (2016c) "CMA".
<http://ucdp.uu.se/#/actor/1158> (Hämtad 2017-12-22)

UCDP - Uppsala Data Programme (2016d) "Mali".
<http://ucdp.uu.se/#country/432> (Hämtad 2017-12-22)

UCDP - Uppsala Data Programme (2016e) "Government of Mali - CMA"
<http://ucdp.uu.se/#/statebased/11985> (Hämtad 2018-01-07)

Uppsala Universitet (2018) "Department of peace and conflict research, Definitions".
<http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/> (Hämtad 2018-01-02)

HDR - United Nations Development Programme (2017) "Human Development Data (1990-2015)".
<http://hdr.undp.org/en/data> (Hämtad 2017-12-15)

World by Map (2017) "Population growth rates".
<http://world.bymap.org/PopulationGrowthRates.html> (Hämtad 2017-12-15)

WFP - World Food Programme (2017) "Nyheter. Frågor och svar Sahel krisen". 14 Februari.
<http://sv.wfp.org/news/news-release/fr%C3%A5gor-och-svar-om-sahel-krisen> (Hämtad 2017-12-20)

Onlinedokument

The World Bank Group (2012) *Sahel Drought Situation Report No. 4*
<http://documents.worldbank.org/curated/en/666971468330004003/text/715810BRI0Box30t00400312120public1.txt> (Hämtad 2017-12-15)

IOM - International Organisation for Migration (2013) *The Mali migration crisis at glance*.
https://www.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/Mali_Migration_Crisis_2013.pdf (Hämtad 2017-12-15)

Integrated Food Security Phase Classification (2008) *Technical Manual Version 1.1 The Food and Agriculture Organization of the United Nations*.
<http://www.fao.org/docrep/010/i0275e/i0275e.pdf> (Hämtad 2017-12-15)

IPCC, 2007a: Climate Change 2007: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, Pachauri, R.K and Reisinger, A. (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland
https://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/wg2/ar4_wg2_full_report.pdf (Hämtad 2018-01-02)

Andrea Brodin, Ellen Edman
950512-4884, 971023-5129

IPCC, 2007b: Climate Change 2007: Impacts, Adaptation and Vulnerability. Contribution of Working Group II to the Fourth Assessment

Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change, M.L. Parry, O.F. Canziani, J.P. Palutikof, P.J. van der Linden and C.E.

Hanson, Eds., Cambridge University Press, Cambridge, UK

http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/syr/ar4_syr_full_report.pdf (Hämtad 2018-01-02)

Uppslagsverk

NE - Nationalencyklopedin (2018) Sökord: Statskupp.

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/statskupp> (Hämtad 2018-01-02)